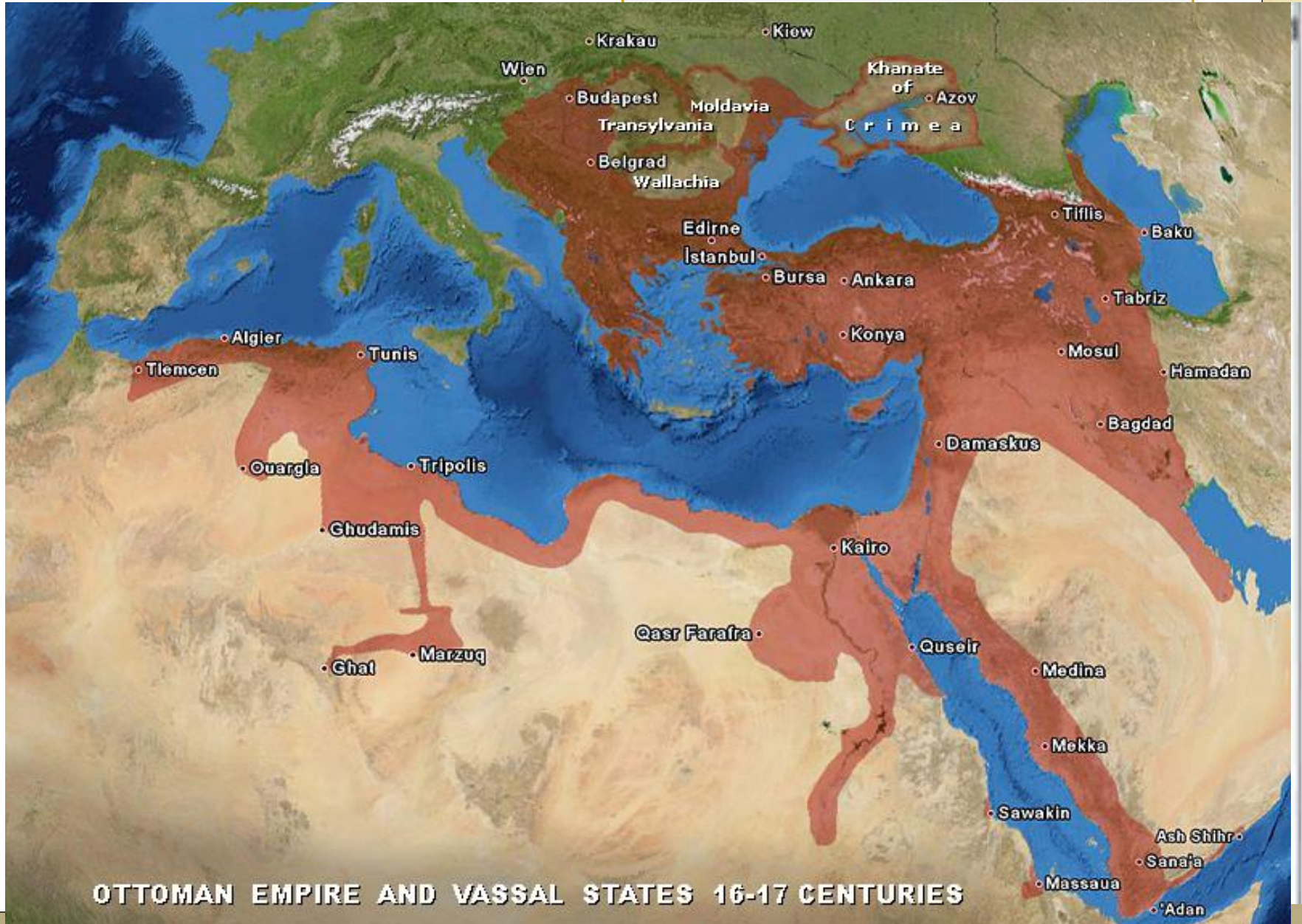

ARKEOLOG NURSEL FIRAT
2015

ANKARA VE ÇEVRESİNE TARİHSEL BAKIŞ

ANKARA TARİHİ GEÇMİŞİ

ANKARA TARİHİ GEÇMİŞİ

ANKARA İSMİ

Ankerium

Ankyra (αγκυρα)

Angora

Ankara

Angara

Ancyra

Ancorra

Engürü

Ankuwa

Roma İmparatoru Gallienus döneminden bir Ankara sikkesi,
Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Ankara adı ile ilgili;
Nuh'un Gemisi Efsanesi, Frig çapa efsanesi, Galat efsanesi

Ankara'nın lakapları

Roma imparatoru Titus zamanında basılmış bir sikkede ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ ΤΕΚΤΟΣΑΓΩΝ (Sebastenon Tektosagon)

Roma İmparatoru Caracalla zamanında basılmış bir sikkede ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΝΚΥΡΑΣ (Metropolis Ankyras, yani Ankara Metropolis)

Roma imparatoru Gallienus (253-268) zamanında basılmış bir sikkede ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΒΝ ΑΝΚΥΡΑΣ (Metropoleos BN Ankyras; BN, "bis neokoros"un kısaltmasıdır)

Ankara'nın lakapları

Ankara Kalesi, "Kal'at üs-Selâsil" veya "Kaleyi Selasil"

Ankara 18. yy. Anonim Hollanda-Rijksmuseum.

Selçuklu ve Osmanlı'da

II. Keyhüsrev (1237-1243) bakır sikke. Ön yüzde "KELİME-İ TEVHİD ETRAFINDA HAMSE...". Arka yüzde: "ES-SULTAN'ÜL ... KEYHÜSREV ...", tepede "**DURİBE Bİ-ANKARA**" (Ankara'da darp edildi)

İlhanlı hükümdarı Mahmud Gazan(1295-1304) tarafından Engür'de basılmış gümüş sikke. Önde: "KELİME-İ TEVHİD" ortada "**DURİBE ENGÜR**" (Engür'de darbedildi)

Ankara'da basılan sikkelerde, II. Mehmet'e kadar **Engüriye**, onu izleyen II. Beyazıd'dan sonra ise **Ankara** yazardı.

Metin Yurdanur-Ankara Gari

MİRAS

GEÇMİŞTEN BUGÜNE ANKARA...

Hitit Uygarlığı'nın simgesi sayılan ve bir dönem Ankara şehrinin de bir dönem amblemi olan Hatti Güneş Kursları

Alacahöyük

Ankara ve çevresinde tespit edilen Hitit Dönemi yerleşim yerleri

- Balıkhisar Höyük – Ankara Esenboğa yolunda Balıkhisar Köyü (Pişmiş toprak eserler)
- Ballıkuyumcu Höyük – Ankara Eskişehir karayolu 35. km, sol tarafta 2 km içerde (Duvar kalıntıları)
- Bitik höyük – Ankara Kazan İlçesi Bitik Köyü (Mö 2100-1900'e tarihlenen Bitik Vazosu-Hierosgamos)

Ankara ve çevresinde tespit edilen Hitit Dönemi yerleşim yerleri

- Karaoğlan Höyüğü – Ankara Gölbaşı İlçesi Karaoğlan Köyü Mogan Gölü GD'da
(MÖ 2. binyıla ait çanak çömlek parçaları, kerpiç duvarlar)
- Gavur Kale – Ankara Haymana ilçesi Dereköy költ merkezi
(Kaya kabartmaları)

- Kültepe Külhöyük – Haymana İlçesi
(İkizce Köyü (Hitit dönemi Potern))

FRİGLER DÖNEMİ

- M.Ö. XII. yüzyıl başlarında Boğazlardan Anadolu'ya giren deniz kavimlerinin istilasıyla Hititler ortadan kaldırılmış; Ankara ve çevresine Frigler egemen olmuşlardır.
- Önce Karadeniz'in batı kıyılarına (Bitinia), sonra Kütahya, Eskişehir, Afyon, Ankara ve Sakarya vadisine yerleşen Frigler, zamanla daha geniş bir alana yayılmışlardır
- Friglerin ilk kralı Gordias, en çok bilinen ve meşhur kralı Midas

- Başkenti Gordion.

FRİGLER DÖNEMİ

- Ankara'daki Frig varlığı bugünkü şehir sınırları içinde Ankara istasyonu civarında, belediye binası yanında, Çankırıkapı'da, Augustus Tapınağı'nın ve Türk Tarih Kurumu binasının temellerinde bulunan kalıntılarla kendini göstermektedir.
- Anıtkabir ile Atatürk Orman Çiftliği arasında bulunan 20 kadar tümülüs Frig dönemi nekropollerindedir.

Gordion Büyük Tümülüs

FRİGLER DÖNEMİ

Koç başlı situla.Tunç. Yük.22 cm.
Gordion.B.Tümülüs. İ.Ö. 8.yy. sonu

Hizmet Masası.Ahşap.Yük.94
cm.Gordion.Büyük
Tümülüs.İ.Ö.8.yy.sonu.

Aslan başlı situla.Tunç. Yük.22.3 cm.
Gordion.B.Tümülüs. İ.Ö. 8.yy. sonu

Göbekli tas.Tunç.Yük.5 cm
Gordion.B.Tümülüs. İ.Ö.8.yy sonu

Boğa ile aslan biçimli oyuncak.
Ahşap. Yük. 6,8 cm.
Gordion. P.Tümülüsü.
İ.Ö. 8 yy sonu -7.yy başı

Boğa bezekli kap. Pişmiş toprak.
Yük.30 cm .Gordion. İ.Ö.8.yy sonu
7.yy başı

LİDYALILAR DÖNEMİ

- Ankara M.Ö. 7. yüzyılda Batı Anadolu'da Gediz ve Küçük Menderes vadilerini kapsayan bölgeye egemen olan ve tarihte para basımını ilk kez gerçekleştiren kavim olarak bilinen Lidya'lıların eline geçmiştir.
- Lidya zamanında meşhur ticaret yolu Ankara'dan geçmektedir.
- Akhamenid Pers Hükümdarı Kyros ile MÖ 547'de Kızılırmak kavsi içinde yaptığı savaşı kaybeder ve Lidyalılar tarih sahnesinden çekilir.

Tarihte ilk kez Lidyalıların bastığı madeni paralar alışverişte değiş-tokuş (takas) yöntemini ve değerli metal ve tahılın alışveriş aracı olarak kullanımını zamanla azaltmıştır.

- Persler, MÖ 545'ten itibaren Anadolu'ya egemen oldular. Yaklaşık 200 yıllık Pers döneminde Ankara önemli bir ticaret merkezi olma konumunu korur.
- **Herodot, MÖ 5. yüzyılda** , Pers İmparatorluğu'nun ordu, ticaret ve posta hattı olarak kullanılan Kral Dareios'un kurduğu Kral Yolu'nun **Ankara'dan** geçtiğini yazar.
- Tarihleri boyunca Persler, tüm Anadolu'nun yerli kültürlerine saygı göstermişlerdir.
- Pers İmparatorluğu'nun egemenliği, Makedonya kralı Büyük İskender'e yenilmelerine kadar devam etmiştir.
- Böylece Helenistik Dönem başlamıştır.

- Ankara, Büyük İskender tarafından M. Ö 333 yılında fethedildi, İskender, Gordion şehrinden gelmişti ve kısa bir süre burada ikamet etti.
- Babil'de ölümünden sonra (M.Ö 323) generalleri arasında bölüşülen imparatorlukta Ankara'ya Antigonos sahip oldu.
- Ankara, antik zamanda en büyük genişlemesini yaşadığı Frigya döneminin dışında, Pontos Yunanlıları zamanında mal ticareti için merkez haline gelmiş ve önemli ölçüde genişlemiştir.

- MÖ278'de Kelt ırkıdan Galatyalılar tarafından istila edilen Ankara önde gelen kabilelerinden Tektosagların merkezi yaptılar.
- Diğer Galat kabilesi Trocmiler'in merkezi Pessinous (Ballıhisar/Sivrihisar) ve Ankara'nın doğusunda Tavium (Büyüknefes/Yozgat) idi.
- Ankara'nın belgelere dayalı düzeni Galatlarla başladığı ve bu dönemde çok geliştiği bilinmektedir.

Sivrihisar yolundaki Karalar (Asarkaya),
Bağlum/Hisartepe,
Sincan- Yenikent/Yeni Kayı-Akçaören-Esenler,
Ayaş/Tiske- Canıllı-Karalar,
Polatlı/Basrikale-Hisarlıkaya
Beypazan/Tabanoğlu-Dikmenkale'de Galatlara ait kale kalıntıları bulunmuştur.

- Galatya'nın yerlisi olduğu söylenen St.Jerome (347-420AD) MS IV.yüzyıl sonlarında Ankara çevresinde konuşulan dilin Roma İmp.'nun kuzeybatısında konuşulan dile çok benzediğini yazmaktadır.
- Bu belki de daha eski Frig dili konuşan nüfusun Kelt işgalcilerin dilini benimsediğini düşündürmektedir.
- Kelt dili Galatia'da yüzyıllarca konuşulmaya devam etmiştir.

- Şehir Augustus tarafından M.Ö. 25 yılında fethedilmiş ve Roma İmparatorluğu tarafından yönetilmeye başlanmıştır.
- Roma'nın Galatya eyaletinin **başkenti Ankara (Galatia Prima)**, büyük ticari öneme sahip bir merkez olma özelliğini de sürdürmüştü ve pek çok yapı ile onurlandırılmıştır.

Res.16, Augustus Tapınağı gravürü (J.B. Hilair)

- Duvarlarında mermere kazınmış **Res Gestae Divi Augusti** diye bilinen kitabeyi bulunduran ve *Augustus'un Faaliyetlerinin* resmi kayıtlarını içeren **Ankara Anıtı (Momentum Ancyranum, Augustus ve Roma Tapınağı)** ile de önemli bir üne sahiptir.

İ.Ö. 25-20

ROMA DÖNEMİ

ROMA DÖNEMİ

Hacı Bayram Camii ve Külliyesi, 1427-1428

ROMA DÖNEMİ

Roma Tiyatrosu, MS 2. yy

Roma Yolu, MS 2. yy

Julianus, MS 4. yy/ MS 6. yy

ROMA DÖNEMİ

Roma Hamamı, MS 3. yy

Caracalla döneminde Asklepios adına yapılmıştır.

BİZANS DÖNEMİ

- Roma imparatorluğu M.S. 395'te ikiye ayrılınca Ankara, Dođu Roma (Bizans) sınırları içinde kalmıştır.
- Tek bilinen ancak çok az kalıntısı olan St Clemens Kilisesi Osmanlı döneminde Yeğen Bey Camii'ne dönüşmüş 1917 yılında yangın sonrası sadece minaresi ile 1925 yılına kadar ayakta kalmıştır.

ANKARA

ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ

ANKARA KALESİ

teşekkür ederim...